

ook bij hen het gevaar voor getuigenis-vervalsing — denk aan phantasie en suggestie — veel grooter is.

Iets wat dieper hierop ingaande, kan men die grootere bezwaren ten aanzien van kindergetuigenissen aldus omschrijven:

1. Hun waarnemings-routine is nog onvolkomen.

2. Het z.g. waarnemings-type is bij kinderen zeer verschillend.

Ik kan er niet aan denken, hier breed in te gaan op de onderzoeken van kindertypen, die in de geheele wereld gaande zijn.

Een van de eersten, die een poging waagde om indeelingen te vinden, was de bekende Binet, die verslag gaf van het resultaat van een onderzoek van kinderen, bij de opdracht een cigarette te beschrijven, en toen tot een viertal typen kwam: het beschrijvende, het waarnemende, het geleerde en het gevoelige type.

Doch het is duidelijk, dat dergelijke proefnemingen onvolkomen waren ondanks hun zeer groote waarde. Immers, de waarneming van een sigaret, hoe interessant experiment ook, geeft aan de kinderen niet voldoende gelegenheid, hun eigen type te verraden.

Om dan ook een meer juiste indeeling te krijgen, moesten vele uitvoerige proefnemingen worden verricht. Binets studie verscheen in 1897. Prof. Waterink noemt in zijn „Inleiding tot de theoretische paedagogiek” een gansche reeks boeken en artikelen, die alle hetzelfde onderwerp bespreken.

Door verscheidene onderzoeken ging de „beleving” (Erlebnis) als ontwikkelingsfactor in het kinderleven de aandacht trekken, en men begon speciaal op deze „Erlebnis” als primaire functie van het eigen type den nadruk te leggen.

In zijn boek: „Psychologie der Oberstufe” (1932) ontwikkelde Oswald Kroh een uitnemende analyse van dit type, dat primair de dingen „beleven” wil.

Zoo was het terrein bereid voor den opbouw der typologie, aan welke thans gearbeid wordt. Bij kinderen beneden het veertiende jaar spreken we gewoonlijk, al naar de psychische functie, welke overheerscht, van waarnemingstypen, voorstellingen-, verklarings-, gevoels- en belevingstypen.

Dit is de typologie, die Prof. Waterink speciaal geëigend acht als grondslag voor methodisch onderzoek naar getuigenis-betrouwbaarheid. Gebleken is nu, dat vooral sommige waarnemingstypen grooter gevaar voor onjuiste verklaringen bieden.

Andere bezwaren nog zijn:

3. Op jeugdigen leeftijd is er grooter suggestibiliteit.

Dr Hamaker zegt: „Het gezag en het aplomb, waarmede dingen worden gezegd, maar ook de praatjes, die de ronde doen onder de kinderen zelf, kunnen maken, dat dingen geloofd worden en als waar verder verteld, die ten eenenmale met de feiten in strijd zijn. Bijv. de aanwezigheid van een bepaald persoon op de speelplaats, dat hij ruzie zou hebben gehad met den onderwijzer, hem met een wandelstok zou hebben willen slaan enz. ... kan met succes aan een groep kinderen door suggestieve vragen worden gesuggereerd. Niet bij alle zal dit gelukken, maar toch wel bij de meeste.

Soms is de suggestibiliteit in een groep zóó groot, dat één enkel kind met een levendige fantasie en boeienden verhaaltrant een héele groep kan suggereren; zoodat met recht van psychische infectie zou kunnen worden gesproken.”

Dit gevaar wordt ernstiger, wanneer op onjuiste wijze ondervraagd wordt. Terecht is m.i. daarom wel voorgesteld, dat het allereerste aan kindergetuigen af te nemen verhoor in de toekomst niet, gelijk thans, zal geschieden door politie-ambtenaren, doch dat zij onmiddellijk voor een deskundige (met kinderen vertrouwd) zullen worden geleid. Juist dit eerste verhoor is van zoo groot, zoo overwegend belang; immers:

4. Het kind durft niet terug, ziet in het gezegde een les, die straks opnieuw moet worden opgezegd, vreest soms voor straf, als het zou „terugkrabbelen”.

Deze wijziging in ons proces-recht zou wel een zeer gewichtige zijn, ik erken het volmondig, doch is m.i. volstrekt noodzakelijk. Thans vat de verbalisant alle antwoorden op de uit één gezichtspunt gestelde vragen samen in een schoon verhaal, dat reeds in vorm al zeer weinig op een kindergetuigenis (!) lijkt.

5. Eindelijk kan van een kind niet verwacht worden een voldoende inzicht in de betekenis, die zijn getuigenis voor den verdachte hebben kan.

Vaak vinden zij het alleen maar „erg interessant” — ja, — maar — menig beklagde wordt hiervan de dupe!

Mr. D. W. O. A. SCHUT.

OPVOEDING EN ONDERWIS

Noodmaatregelen.

Ons onderwijs raakt, als zoovele dingen in onze moeilijke dagen, in de klem. Nu is ons Christenvolk altijd wakker geweest, zoodra maar de belangen van het onderwijs werden geschaad. Geen wonder! Het onderwijs, ook van het gewone volkskind, moet op behoorlijk peil staan, zal het straks in het leven niet al te veel achterstaan en de strijd om het bestaan al te moeilijk vinden. Ook naast andere natien behoort ons volk goed onderwezen te zijn.

Op menige plaats gaat de zaak er met de nieuwe wetwijzigingen alles behalve op vooruit. Klassen moeten worden gecombineerd, wachtgelders zien zich van hun werk ontheven en onze jonge menschen kunnen niet aan de slag komen. 't Is te begrijpen, dat deze algemeene achteruitgang de aandacht trekt van degenen, die overtuigd zijn van het hooge belang van ons onderwijs, nader van ons Christelijk onderwijs. Van verschillende zijden is er op aangedrongen, zoo mogelijk de wachtgelders aan het werk te houden en de werkzoekende jonge menschen als kweekelingen met akte aan het werk te zetten. Op menige plaats wordt dit al gedaan. Voor 't onderwijs beteekent dat hier en daar een kolossale verbetering. Een school met twee leerkrachten staat in het algemeen in heel wat slechter conditie, dan wanneer men de zeven leerjaren onder drie leerkrachten kan verdeelen. Wat is het ook een heerlijk ding voor een jong mensch, dat er een taak voor hem is, dat hij zich mag blijven oefenen in de werkzaamheden, die hij zich als levensideaal heeft gekozen. Hij behoeft zijn idealisme nog niet te verliezen. Wanneer een onderwijzer dat kwijt is, zou hij de school eigenlijk moeten verlaten. We zijn niet in staat het jonge geslacht te verstaan, ook niet bekwaam, het op te voeden, wanneer we zelf het geloof in de toekomst hebben verloren. Dan passen we niet meer bij de jeugd. Daarom is er ons alles aan gelegen, dat we in de jonge onderwijzers de lamp van de hoop voor de toekomst, de lust in hun werk brandende houden. 't Is dan ook een oorzaak van vreugde, dat men op vele plaatsen dat blijkt te verstaan. Te meer is daar nu reden voor, omdat ook de kweekeling met akte in een lokaal alleen mag staan.

Maar....

't Is voor heel wat van die jonge menschen meer dan tijd, dat ze ook wat gaan verdienen. Voor het meerendeel zijn ze niet uit de beter gesitueerde kringen van onze samenleving. De ouders hadden het er al moeilijk mee, ze zoo ver te krijgen, dat ze hun akte haalden. 't Is voor heel wat van de jongelui ook een bijna onverdraaglijke gedachte, dat ze nog op de schrale beurs van de ouders moeten teren. Daarom zou het zoo wenschelijk zijn, dat algemeen die kweekelingen met akte ook een kleine vergoeding kregen voor hun gepresteerde diensten. Het wordt al gedaan. Sommige schoolbesturen zijn daartoe financieel wel in staat. Bij andere besturen zou men b.v. kunnen probeeren, de contributies wat te verhoogen, de Uniecollecte en de Oranjecollecte wat op te voeren, ten einde de jonge leerkrachten over de eerste moeilijke jaren heen te helpen. Ik weet wel, dat menige schoolgemeente zwaar lijdt, maar men neemt mij niet kwalijk, dat ik voor dit verdrukte deel het pleit voer en wel met als voornaamste argument: het algemeen belang.

In de kringen van onze onderwijzers is men van het groote belang daarvan overtuigd. Men is daar bezig, regelmatig bedragen in te zamelen tot vorming van een fonds, waaruit schoolbesturen kunnen worden gesteund, indien ze niet in staat zijn aan de volentair eenige vergoeding te geven. Lange tijd kon onze waakzaamheid voor onze Scholen met den Bijbel schijnbaar wat minder zijn. We steunden wel wat veel op de zorg van de Overheid. Er komt weer de tijd, dat haar levensbelangen bedreigd worden, nu in de toekomst van de menschen, die haar willen dienen. Moge onze bekende ijver het dreigende kwaad tot de kleinste proporties terugdrijven. Make de Heere ons willic en bekwaam, daarvoor offers te brengen.

Gr.

G. MEIMA.

ZENDING EN EVANGELISATIE

Mystiek en Geloof in verband met de Zending op Java.

Over dit onderwerp schreef Dr B. M. Schuurman een proefschrift in de Duitse taal. Het werd ons ter recensie gezonden, en in deze rubriek willen wij er een artikel aan wijden.

Duidelijk blijkt uit zijn boek, dat Dr Schuurman diep in zijn onderwerp is ingedrongen; weten-

schappelijk is hij ongetwijfeld de stof meester. Des te meer doet het leed, dat hij, hoewel van Gereformeerden huize, zich geheel aan de Zwitsersche Theologie georiënteerd heeft; daarom promoveerde hij natuurlijk ook te Zürich. Onder de velen, door hem aangehaald, komen b.v. de namen van Kuyper en Bavinck niet voor. Waarom niet? Gaat hij met opzet deze (en andere) voormannen op Gereformeerd terrein voorbij? Heeft hij met de Gereformeerde beginselen afgedaan? Of is het, omdat hij zijn onderwerp meer psychologisch dan theologisch behandelt?

Het door Martinus Nijhoff keurig uitgegeven boek van 125 bladz. is zeer overzichtelijk geschreven. Een enkele maal treedt Dr Schuurman in herhalingen, maar dan is dat in den regel, om nog wat nader op een bepaald punt in te gaan.

In het eerste hoofdstuk behandelt hij de Javaansche Mystiek.

De bevolking van Java is zeer mystiek aangelegd; ja, heel de bevolking ademt als het ware in een atmosfeer van mystiek.

Hoe is dit te verklaren?

Allereerst zien wij hierin een scheppingsdaad Gods; de volken verschillen van elkander. Bovendien is eerst door de aanraking met de Hindoes, en daarna door de komst van den Islam op Java, de mystieke aanleg versterkt.

Dr Schuurman onderscheidt drieërlei strooming in de mystiek.

Ten eerste de Inlandsche strooming, welke verschillende elementen uit den Islam heeft geassimileerd; ten tweede een meer orthodoxe mystiek, in overeenstemming met de Mohammedaansche leer; en ten derde een mystieke strooming, welke zich van den Islam geheel tracht vrij te maken. In de praktijk zijn deze drie stroomingen niet scherp onderscheiden.

De mystiek is praktisch en jaagt een bepaald doel na; zij zoekt n.l. „Het water van het reine leven”. De weg naar dit doel is echter verschillend; neemt men aan, dat de mystiek rust in den wil, dan kan men naar het doel streven langs den weg óf van het gevoel, óf van het verstand. En alzoo onderscheidt men tusschen de emotioneele en de intellectueele mystiek.

Op bijzonderheden kunnen wij niet verder ingaan, maar wel spreken wij als onze meening uit, dat Dr Schuurman den lezer de zaak goed duidelijk maakt; al blijven er wel vragen over; zoo missen wij o.a. een uiteenzetting van de Javaansche levens- en wereldbeschouwing, waarin de mystiek rust.

Het tweede hoofdstuk handelt over den Zin der Mystiek.

Even laat de schrijver zijn eigenlijk onderwerp: de Javaansche Mystiek, los, om in den gang der historie aard en wezen van de mystiek in het algemeen te onderzoeken. Hier wijst hij natuurlijk ook op den oorsprong van het woord. Hij merkt op, dat het eigenlijke wezen van de mystiek verborgen is, maar hij meent toch den zin ervan te kunnen vinden langs een z.g. anthropologischen weg. Het ligt dus voor de hand, dat Dr Schuurman tot de conclusie komt, dat de mystiek van zuiver anthropologischen aard is, en dat hij zich alzoo tegen Prof. Aalders keert, die meent de mystiek van haar dwalingen te kunnen zuiveren door haar onder een Christelijke norm te stellen.

Indien we de eerste twee hoofdstukken hebben doorgewerkt, verwondert het ons niet in het derde hoofdstuk, dat over Mystiek en Geloof handelt, de gedachte nader uiteengezet te vinden, dat mystiek en religie niet mogen worden vereenzelvigd, ja zelfs volkomen van elkander verschillen. Wij voelen ons hier onbevredigd, al merken wij op, dat ook Dr Schuurman niet wil ontkennen, dat ook de Christen in zijn geestelijk leven aan mystiek niet geheel vreemd is; maar dan is deze mystiek toch van geheel anderen aard dan die van den Javaan, die in zijn mystiek een verlossingsmethode er op na houdt.

Om de bedoeling van den schrijver nader te doen kennen, nemen wij zijn conclusie van 't derde hoofdstuk over: „Het onderscheid tusschen geloof en mystiek vatten wij tenslotte in twee woorden samen. Wij gebruikten zooeven de uitdrukking: Het geloof maakt echt. Dit echt-zijn is de juiste verhouding tusschen het eene deel der ziel en het andere, tusschen het wezen en dat wat er uitdrukking aan geeft. Maar dit echt-zijn was voor ons het gevolg van iets anders. De rechte verhouding tusschen het eene deel der ziel en het andere ontstaat door de rechte verhouding tusschen den mensch in zijn geheel, als Ik, en den Gij tegenover hem, voor alles den Goddelijken Gij. Dit recht-zijn is het geloof. Dit recht-zijn maakt echt.

Het geloof legt den nadruk op het recht-zijn, de mystiek op het echt-zijn. Hier ligt de grond voor wat wij den afval der mystiek van het leven noemen. Het recht-zijn leidt tot echt-zijn, maar het echt-zijn brengt niet verder, het heeft zijn doel in zichzelf, en bekomert zich niet meer om een verhouding naar buiten. In de beide woorden recht en echt teekenen geloof en mystiek in hun wezensondersheid zich van elkander af.”

Het laatste hoofdstuk: „die Missionarische Folgerung” telt slechts zeven bladzijden. Mij dunkt, dat de zendelingen zich vooral voor dit hoofdstuk zullen interesseeren; maar zullen

zij dan niet (die nog ze in „De Opy dan ook v ook wij, da mystieke Ja in Jezus Ch man terecht (al noemt h ver gaat, a om den Jay vorm van e voor ons v het minst b lijk uit, da voeding en grondslag Allen, die werk op J bestudeering velen.

In „N.H.1 boek, dat de zoo verheugt:

Misschien verenging” mij een „candidaats de Jager zo in het jaar weten van baring, die Als ik het graag eens samen op t van Prof. B Geschiedenl samen eens waarin hij e dan blijken, de preeken spreekt over zijn candida niet heeft b tiek geen k Ik verhef is en alles.

Ik weet, dat en dat enkele schrijven van min of meer uit sympathie dat volgens P dozen tijd (K Evers” eigenlij 11 Sept. 1898, bezitter der op een bankie Dr v. d. Valk, „Nieuwe Rotte in dienst van De heer Kor gel”, „Opwaart heer Biaseuw „Jeugdeluide lijk en door d bevonden”; en Christelijk gez te verstaan. I thans ten der vonden.

Jeugdeluide Ontwaking. Dat zijn twe Indien de „n wedstrijd-bidra „jongen” „ontv gaders „wijker roman, die tha welker „Christ Wij zeggen noeg” is. W Wij zien alleer boek dus niet.

Ds W. Bouwa Een lezer, c dat deze hee 6-8 letterlijk Rijk, gelijk I Onze vrage maar hij how waren. Nu vraagt Ik weet nie klaring volhc

le stof meester
hij, hoewel van
aan de Zwitser-
daarom promo-
Onder de velen,
de namen van
arom niet? Gaat
voormannen op
eelt hij met de
an? Of is het
ychologisch dan

urig uitgegeven
chtelijk geschre-
Schaarman in
en regel, om nog
n te gaan.

felt hij de Ja-

mystiek aange-
als het ware in

scheppingsdaad
ikander. Boven-
net de Hindoes,
Islam op Java,

eërlei strooming

ing, welke ver-
heeft geassi-
hodoxe mystiek,
hammedaansche
rooming, welke
vrij te maken.
roomingen niet

gt een bepaald
van het reine
echter verschil-
liek rust in den
reven langs den
et verstand. En
de emotioneele

niet verder in-
ze meening uit-
aak goed duide-
ngen over; zoo
van de Javaan-
ng, waarin de

over den Zin

lijk onderwerp:
den gang der
mystiek in het
st hij natuurlijk
oord. Hij merkt
te mystiek ver-
en zin ervan te
thropologische
dat Dr Schuur-
le mystiek van
en dat hij zich
die meent de
unnen zuiveren
vorm te stellen
stukken hebben
iet in het derde
Geloof han-
te vinden, dat
rden vereenzel-
der verschillen
al merken wij
wil ontkennen,
elijk leven aan
iar dan is deze
aard dan die
iek een verlos-

rijver nader te
sie van t derde
tusschen geloof
twee woorden
le uitdrukking
ijn is de juiste
der ziel en het
wat er uitdruk-
was voor ons
hte verhouding
het andere ont-
tusschen den
m Gij tegenover
Gij. Dit recht-
ikt echt.

st recht-zijn, de
de grond voor
van het leven
echt-zijn, maar
het heeft zijn
niet meer om
beide woorden
en mystiek in
ikander af.
Missionari-
bladzijden
h vooral voor
; maar zullen

zij dan niet worden teleurgesteld? Met de critiek
(die nog zeer gematigd is) van Dr J. H. Bavink
in „De Opwekker” van September 1933 gaan wij
dan ook volkomen accoord. Natuurlijk gelooven
ook wij, dat alleen Gods Geest de harten van de
mystieke Javanen kan bewegen tot het ware geloof
in Jezus Christus; en ook waarschuwt Dr Schuur-
man terecht tegen het gevaar van het Syncretisme
(al noemt hij het woord niet). Maar dat hij veel te
ver gaat, als hij de zending het recht ontzegt,
om den Javanen het Evangelie te brengen in den
vorm van een bepaalde belijdenis der kerk, staat
voor ons vast. Dit laatste hoofdstuk is voor ons
het minst bevredigende. Hier komt al zeer duide-
lijk uit, dat de schrijver, in strijd met zijn op-
voeding en opleiding, niet meer staat op den
grondslag van de Gereformeerde belijdenis.

Allen, die dieper dan gewoonlijk in het zedings-
werk op Java willen indringen, kunnen wij de
bestudeering van dit geschrift van harte aanbe-
velen.

J. D. W.

„De Gerdes van het z.g. H.V.”

In „N.H. Kbl.” schrijft Ds Hoek over het bekende
boek, dat de H.V.-pers, en Roel Houwink, en anderen,
zoo verheugt:

Misschien echter moet ik ook hier aan „bewustzijns-
verenging” denken bij den auteur. Want hij is voor
mij een „raadsel”. Immers iemand, die cum laude
candidaats doet — ik ga uit van de gedachte, dat Ab
de Jager zelf de auteur van dit boek is — en dan
in het jaar 1933 schrijft, dat de Gereformeerden niet
weten van toenemende helderheid in de Gods-Open-
baring, die kan ook wel andere dingen scheef zien.
Als ik het adres van Willem Evers wist, zou ik hem
graag eens inviteren op de koffie. Dan konden wij
samen op mijn studeerkamer eens de dictaten lezen
van Prof. Bavink over Historia Revelationis, over de
Geschiedenis der Openbaring. En dan konden wij
samen eens tal en tal van stukken lezen van Kuiper,
waarin hij over dit onderwerp handelt. Misschien zou
dan blijken, dat Ab de Jager, die wel erg afgeeft op
de preek van zijn vader en wel in scherpe woorden
spreekt over de „dorre dogmatische verstarring”, voor
zijn candidaats, dat hij cum laude aflegt, toch Kuiper
niet heeft bestudeerd en zelfs met Bavink's dogma-
tiek geen kennis heeft gemaakt.

Ik verhef mijn stem tegen dit boek. Omdat 'tonwaars
is en alles door een gekleurd glas laat zien.

Ik weet, dat er verscheiden namen worden gefluisterd,
en dat enkele mensen, die eigenlijk niemand tot het
schrijven van zulk een werk in staat zou achten, toch
min of meer ervan verdacht worden. Daarom wilde ik,
uit sympathie voor die allen, even eraan herinneren,
dat volgens P. J. Risseeuw, Christelijke Schrijvers van
dezen tijd (Kampen, J. H. Kok, 1930, bl. 206) „Willem
Evers” eigenlijk heet: P. Korthuys, geboren te Rotterdam
11 Sept. 1898, leerling der kweekschool met den bijbel,
bezitter der onderwijssakte, werkzaam geweest zijnde
op een bankierskantoor, een tijdlang onder invloed van
Dr v. d. Valk, verbonden geweest zijnde aan „Telegraaf”,
„Nieuwe Rotterdamsche Courant”, nadien te Weltevreden
in dienst van den Volksraad van Nederlandsch-Indië.

De heer Korthuys heeft ook geschreven in „De Spie-
gel”, „Opwaartsche Wegen” en „De Rotterdammer”. De
heer Risseeuw vertelt van hem, dat zijn jongensboek
„Jeugdeluiden”, „door den eenen uitgever te Christe-
lijk en door den anderen niet Christelijk genoeg werd
bevonden”; en dat een andere novelle „Ontwaking” „niet
Christelijk genoeg bevonden werd”, door een jury, wel
te verstaan. In een „Spiegel”-wedstrijd werd hij, en
thans ten derden male, „niet Christelijk genoeg” be-
vonden.

Jeugdeluiden.
Ontwaking.
Dat zijn twee jeugd-motieven.
Indien de „niet Christelijk genoeg” bevonden „Spiegel”-
wedstrijd-bijdrage soms ook aan het motto van den
„Jongen” „ontwaker” met deszelfs „jeugdeluid” mits-
gaders „wijkende wegen” gewijd geweest is, dan is de
roman, die thans het H.V. zoo blij maakt, de 4e proeve,
welker „Christelijkheid” in discussie komt.
Wij zeggen niet, dat ze niet „Christelijk ge-
noeg” is. Wij kennen hier geen recept van-mengsel.
Wij zien alleen, dat deze auteur onwaar is. Dat zijn
boek dus niet Christelijk is.

Het woud van den Libanon.

Ds W. Bouwman schrijft in „Leidsche Kerkbode”:

Een lezer, die Ds Berkhoff heeft gehoord, meldt ons,
dat deze heeft beweerd, dat Jes. II, en met name vers
6-8 letterlijk zal vervuld worden in het Duizendjarige
Rijk, gelijk Ds Berkhoff dat verwacht.
Onze vrager neemt dit alles niet zoo voetstoots aan,
maar hij hoorde van anderen, die het er mee eens
waren.
Nu vraagt hij een verklaring onzerzijds.
Ik weet niet of Ds Berkhoff zulk een letterlijke ver-
klaring volhoudt en dus ook aanneemt, gelijk hoofd-

stuk 10 leert (waarvan hoofdstuk II een voortzetting
is), dat vlak voor het Duizendjarige Rijk h.v. het
woud van Libanon zal omgekapt worden en al derge-
lijke dingen meer.

De vrijzinnigheid van Paulus.

In „De Stroom” lezen we (ondertekening: H. A. v.
Bakel):

Wie het evangelie van Jezus aanvaardt kan geen
antagonist van Paulus zijn. Ik ben er zelfs verzekerd
van, dat menig vrijzinnige, die nog meent te kunnen
blijven bij een zoogenaamd synoptischen Jezus, conse-
quent doordenkend belanden zal in Paulus' sfeer.
Waartoe ook zouden wij, evangeliepredikers, pleiten
voor onze Schrift, wanneer wij 'getuigenis van den
diepsten Christelijken denker, als zijnde niet con-
geniaal met Jezus' evangelie, ecarteerden, wanneer
wij Paulus' prediking voor niets anders zouden kunnen
houden dan voor een „orthodox” curiosum?

Met gerustheid zie ik dan ook de toekomstige ont-
wikkeling der vrijzinnige vroomheid tegemoet. En
gaarne maak ik de woorden van Albert Schweitzer
(Die Mystik des Apostels Paulus, p. 384) tot de mijne:
„Paulus ist so gross, dass seine Autorität niemandem
auferlegt zu werden braucht. Alles wahrhaft sachliche
und lebendige Denken über Jesum kreist von selber
um das seine... Tönt das Evangelium Pauli, des ur-
christlichen Mystikers, in unserem Glauben wieder,
so klingt das Evangelium Jesu voll aus ihm heraus”.

Tot zoover het citaat.

Men lette op den tweeden volzin.

En in dezen op het laatste woord.

Daar staat het befaamde: „sfeer”.

Het woord „sfeer” zegt tegenwoordig vrijwel alles.

En daarom zegt dit citaat mij vrijwel niets.

Prof. Haitjema over de Afscheiding.

De „N. Prov. Gron. Ct.” van 25 Jan. j.l. geeft een ver-
slag van een rede, die Prof. Haitjema te Groningen hield
over de Afscheiding. We lezen:

Gedenken dus in schuldbesef mee, gedenken en iets
laten merken van de hoop en verwachting dat er nog
weer een Geref. kerkelijk leven komt, waarbij de man-
nen der afscheiding kunnen terugkeeren tot de kerk,
die den Naam des Heeren onverkort belijdt. Maar dan
moet de fout van 1834, van de acte van Afscheiding en
terugkeer worden herroepen.

Spr. wilde — blijkens het verslag — de Gereformeer-
den gaarne den strijd voor Kerkherstel (beweging in de
Herv. kerk) zien meestrijden. Maar zal de hoop, waar-
aan hij blijkens de laatste volzinnen uiting gaf, niet be-
schamen, dan moet om te beginnen Prof. Haitjema, die
thans confessioneel heet, confessioneel worden. En moe-
ten we de woorden weer laten betoekenen, wat ze zeggen.
De eigenwilligheid in het lezen en z.g. interpre-
teeren der belijdenis zal dan een einde moeten nemen.
Want die eigenwilligheid van Prof. Haitjema zit de Kerk
in den weg. Wij lezen wel verder:

Spr. zette vervolgens uiteen hoe het kerkelijk vraag-
stuk de afscheiding van 1834 opriep, om vervolgens te
behandelen hoe de afscheiding z.i. het kerkelijk vraag-
stuk verkeerd aanvatte en op eigenwillige wijze tot een
oplossing poogde te brengen

maar als we dat lezen, dan zegt dat verwijt van eigen-
willigheid ons niets, zoolang het uit dezen mond
komt. Prof. Haitjema noemt tot nu toe elke daad, die
daad is, concreet en historisch, daad van gehoorzaam-
heid aan Gods Woord, eigenwillig. En dat heeft hij later
leeren beredeneeren op min of meer barthiaansche ma-
nier. Van deze bedient hij zich nog, zoolang het gaat.
Maar wie eigenwilligheid in het LEZEN der
belijdenis toepast, die kan met ons niet praten over
eigenwilligheid in het HANDHAVEN der belij-
denis. Hij moet eerst weer eens confessioneel de con-
fessie LEZEN. Dan praten we verder.

De Lichtpyramide.

Verleden week gaven we een gedeelte van een verslag
van een rede van Prof. Cramer („Edesche Ct.”). Onder
herhaling van onze tegenover een spr. a l t j d billijke en
noodzakelijke herinnering omtrent het niet-te-vereenzel-
vigen-zijn van rede en verslag, citeeren we dezen keer:

Spr. hield voorts nog eene nadere beschouwing over
de zonde. De zonde behoort niet tot onze natuur. Was
dat wel zoo, dan konden wij ons verbeteren. Maar
zonde is veel erger. Zij is een macht, waartegen de
mensch zich niet kan verbeteren. Men kan tegenover
die macht slechts onder de lichtpyramide gaan staan,
die vanuit den Hemel op aarde valt. Anders is het
leven duister, dood.

„Licht”-pyramide.

Indien er niet meer noodig is, dan het gaan staan
onder de „licht-pyramide”, dan zijn wij bang voor deze
leer-heiligheid. Wij hebben daar wel eens andere klan-
ken over vernomen van ethische zijde.

Heidenen en Christenen? Of: heidenen en Joden?

Uit hetzelfde verslag knip ik:

Door Christus wordt — zoo predikt Paulus — de
middelmuur des afscheidsels gebroken. Heidenen en
Christenen hebben den zelfden toegang tot God. De
God-zoekenden behooren bij elkaar. Die eenheid wordt
door Paulus krachtig verkondigd.

Heidenen en Christenen denzelfden toegang tot
God?

Het zoeken de verbindings-term?

Paulus zegt het anders.

Bij hem staat het zóó, dat de Joden en de heidenen
dezelfde rechten hebben om Christen te worden. En in
dat Christen-zijn is het gevonden-zijn en gevonden-hebben
de eenheid tusschen voormalige Joden en voormalige
heidene. Tusschen Christenen-uit-de-Joden en Chris-
tenen-uit-de-heidenen.

„Na de ruizemets”.

Charivarius van „De Groene Amsterdamer” werd
onlangs besproken in een „Poëzie-kroniek”, geschreven
door A. J. D. van Oosten in „De Gemeenschap”. We
lezen daarover weer iets in „De Nieuwe Eeuw”, welk
orgaan uit de kroniek dit aanhaalt:

In het pas verschenen Januari-nummer van „De
Gemeenschap” schrijft A. J. D. van Oosten een Poëzie-
kroniek over Charivarius. Hij heeft waardeering, zoo-
wel als critiek. De laatste, in den staart van zijn
artikel, laten we voor het oogenblik maar achterwege.
„In de nieuwe bloemlezing, door Jan Greshoff zoo
juist bij J. M. Meulenhoff uitgegeven: „100 gedichten
van 100 dichters” komt ook een vers voor van Cha-
rivarius (Dr G. Nolst-Trinité), aldus Van Oosten. Het
is een vers over een jeugdig sportenthousiast, die op
alle vragen van eenigszins ideelen aard, het stereot-
iep en afdoend antwoord geeft, dat hij naar een
bepaald soort voetbalmatch op weg is, om daar een
bepaald soort hoekschoppen te gaan bewonderen. Dit
antwoord wordt dan door Charivarius in het volgende
bloemige voetbal-Amsterdamsch aan ons meegedeeld:
„Nei, ik mot na de ruize-mets, na de ruize-korner-
kikken.”

Het bedoelde rijm, dat we thans via „De Nieuwe Eeuw”
wel mogen citeeren hier, luidt als volgt:

Mijn jonge, slanke, blonde knaap, vol jeugdig' idealen,
Ga nu in 'theerlijk lenteweer langs veld en wegen
dwalen,
En droom, gij dichter, die gij zijt, en schrijf uw
poëzie,
Laat zich ontplooiën uw talent, uw zin voor
harmonie,
Bezing der nachtegale slag, 't gezang der
leeuwerikken! —
Nei, ik mot na de ruizemets, na de ruizekornerkikken!

Mijn jonge, slanke, blonde knaap, gij, die u kunt
verheffen
Op vleugelen van muziek, gij, die ons weet te treffen,
Te roeren door uw zachte kunst aangrijpend door
de macht
Van uw gezang, uw snarenspeel, met onweerstaans're
kracht,
Zoolang het tijd is, speel of zing om 't harte te
verkwikken! —
Nei, ik mot na de ruizemets, na de ruizekornerkikken!

Mijn jonge, slanke, blonde knaap, gij, die tooneel kunt
spelen,
Ontwikkel deze gave Gods, begunstigd boven velen.
Gij voelt de vreugde van het spel, van 't spel en van
het woord,
Wanneer de zaal u gadeslaat, en naar uw klanken
hoort,
Wanneer ge nu eens zacht ontroert, en dan weer tel
doet schrikken —
Nei, ik mot na de ruizemets, na de ruizekornerkikken!

Mijn jonge, slanke, blonde knaap, uw vader is
verslagen,
Omdat gij nimmer werken wilt, en hij van dag tot
dagen
U aanspoort, vraagt, bedreigt, bezweert te werken,
zooals hij
Om eens uw plaats u te verov'en in de maatschappij.
Doe wat hij zegt, en leer u naar zijn reed'lijk eischen
schikken!
Nei, ik mot na de ruizemets, na de ruizekornerkikken!

Mijn jonge, slanke, blonde knaap, uw moeder ligt te
sterven,
Moet zij de laatste dagen droef uw zonnig aanschijn
derven?
Ga, troost de kranke, koel haar 't hoofd, dat van den
koortsgloed brandt,
Zit aan haar sponde, spreek haar toe, streel haar
de rimp'le hand,
Vertroost de stervende, verlicht haar laatste
oogenblikken...
Nei, ik mot na de ruizemets, na de ruizekornerkikken!

We laten nu verder de vraag naar de kunst-waarde
van Charivarius onbesproken. Het was ons slechts om
het vers te doen.

K. S.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Beroepen te:

Amsterdam-Zuid (3e pred. pl.): Dr K. Sietsma te Eindhoven.
Hazerswoude: E. T. v. d. Born te Oud-Loosdrecht.
Hijlaard (Fr.): Cand. H. Numan te Wollega.

Aangenomen naar:

Krabbedijke: Cand. M. Ros te Hillegersberg.
Schoonewoerd: Cand. O. van Noort te Westbroek.

Bedankt voor:

Oostkapelle en voor Vleuten: Cand. O. van Noort te Westbroek.